

A photograph of an elderly woman with short white hair and glasses, smiling warmly. She is wearing a red top with a black circular pattern, a pearl necklace, and a watch. She is seated in front of a large wooden bookshelf filled with books. The lighting is warm and focused on her.

Riet Brugman

Zorg door de jaren heen

In de loop der jaren heeft de gezondheidszorg een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Je kunt er boeken over schrijven wat er allemaal is veranderd, maar verhalen uit de praktijk spreken meer tot de verbeelding.

Daarom schoven we aan voor een ouderwets keukentafelgesprek bij oud-verpleegkundige Riet Brugman (80) in Twello.

Door: Hanneke Bramer

kmbv

BETERE ZORG DOOR ONTWIKKELING

Aanvankelijk lag er voor Riet een loopbaan in het verschiep op kantoor. Maar om alleen bezig te zijn met cijfers vond ze niks. "Ik wilde iets nuttigs doen en meer contact hebben met mensen", vertelt Riet. "Zieke mensen verzorgen leek mij mooi om te doen. Na het overlijden van mijn opa ontmoette ik de verpleegkundige die hem had verpleegd. Tijdens een gesprek met haar kreeg ik de geest, en heb ik me direct aangemeld voor de inservice-opleiding voor verpleegkundige in een algemeen ziekenhuis." Haar moeder zag de overstap aanvankelijk niet zitten. "Ik was een echte boekenwurm en nogal onhandig. 'Dat wordt niks', zei mijn moeder. 'Je bent met veertien dagen weer terug op kantoor'." De overstap naar de zorg bleek toch de juiste keuze. "Ik heb een mooie zorg-carrière gehad van maar liefst drieënveertig jaar."

Pittig

Op 1 april 1962 begon Riet, jong en onervaren, met de inservice-opleiding in het Elisabeth Gasthuis in Arnhem. "Ik werkte vijf dagen per week in het ziekenhuis en ging één dag in de week naar school. Een zesdaagse werkweek, van meer dan acht uur per dag en vaak met gebroken diensten. Dat was behoorlijk pittig. Ik viel wel twaalf kilo af in een paar maanden tijd. Je rende je rot de hele dag door. En er waren nog geen hulpmiddelen in die tijd dus fysiek was het erg zwaar."

Peentjes

De eerste werkdag begon voor Riet met patiënten wassen. "De zusters deden een keertje voor hoe je iemand moest wassen en dat moest je dan in je eentje gaan doen. Ik had nog nooit een naakte man gezien toen ik begon met de opleiding." Pas na een maand startte de preklinische opleiding van zes weken. "We kregen een aantal lessen en oefenden met een pop. Daarna werd ik losgelaten op een afdeling: in m'n eentje op een zaal zonder enige informatie of overdracht met drie zwaar

In gesprek met Riet Brugman | Zorg door de jaren heen

zieke patiënten waar ik niets over wist. Ik moest ze allemaal wassen, rechtop in bed zetten, het ontbijt voor ze halen en hun bed recht trekken. Eén vrouw had een beenamputatie ondergaan wat ik niet wist. Ik sla dat laken open en zie ineens een stompje omhoog komen. Ik schrok me wild, ik had nog nooit zo iets gezien. Daar werd je helemaal niet op voorbereid. Je moest gewoon aan de slag. Die eerste weken waren echt traumatisch. Ook al zweette ik peentjes, ik ging toch door.”

Ziekenverzorgende

Door de jaren heen zijn de medische behandelingen steeds verder ontwikkeld. “Dat is enorm veranderd ten opzichte van vroeger. Oude mensen met een gebroken heup lagen vroeger continu in bed in een rekverband, en gingen vaak dood aan longontsteking. Er waren nog geen heupoperaties in die tijd. Nu staan mensen al na een dag na een operatie naast het bed. Ook mensen met nierfalen gingen dood, er bestond nog geen nierdialyse. En patiënten met een hartinfarct moesten stil in bed blijven liggen. Die moest je dan handmatig tillen want men was bang dat er een bloedstolsel zou losschieten bij beweging. Nu worden mensen meteen uit bed gehaald en in beweging gezet en moeten ze op de fiets. Je had in die jaren ook nog geen MBO of HBO opleidingen. Zelfs ziekenverzorgenden waren er nog niet. Mensen die langdurig ziek waren lagen soms maandenlang op een interne afdeling”, vertelt Riet. “Die intensieve verzorging vroeg veel tijd van de verpleegkundigen, waar ook in die tijd al een tekort aan was. Er was behoefte aan professionals die geen medische handelingen hoefden te doen en ingewikkelde pathologie hoefden te leren. Mensen die zich volledig konden richten op het goed verzorgen van de patiënt. Zodoende werd in 1963 de opleiding tot ziekenverzorgende in het leven geroepen.”

Na het behalen van haar diploma in 1965 ging Riet de Kraamopleiding doen in het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis in Amsterdam. “Die opleiding duurde 9 maanden, net zolang als een zwangerschap. Tegenwoordig bevallen veel vrouwen in het ziekenhuis, toen

kon dat alleen met een medische indicatie. Ik heb heel veel bevallingen gezien, onder andere van tweelingen maar ook kindjes die al overleden waren voor de geboorte. Dat was soms heftig. Na mijn kraamopleiding heb ik nog een paar jaar gewerkt op de neonatologie, daar lagen veel couveuse kindjes van rond 1000 of 1500 gram. Dat vond ik erg leuk werk. Je had ook nog klasse verschil in het ziekenhuis: 1e en 2e klasse voor mensen met geld en 3e klas was voor de ziekenfondspatiënten. Hoewel het in de jaren '80 van de vorige eeuw is afgeschaft, bestaat klasse verschil jammer genoeg nog steeds in onze maatschappij.”

Wijkverpleegkundige

Eind zestiger jaren werkte Riet in een revalidatiekliniek “In die tijd kreeg ik mijn zoon Bas, ik was alleenstaande moeder.

Toen hij tweeënhalft was bracht ik hem naar de kinderopvang en kon ik de dagopleiding voor wijkverpleegkundige gaan doen, de MGZ-opleiding. Toen ik klaar was zijn we vanuit Amsterdam naar Veenwouden verhuisd, een dorp in Friesland. Ik was altijd erg bezig met het milieu en had uitgezocht waar de minste luchtverontreiniging was. Ik heb toen op Terschelling gesolliciteerd en in Veenwouden. Ik werd per direct aangenomen. Er was, net als nu, een enorm tekort aan wijkverpleegkundigen dus ik had de keuze. Ik heb er zes jaar met veel plezier gewerkt.”

Vakinhoudelijke kennis

Na het overlijden van haar vader in 1978, wilde Riet meer in de buurt van haar moeder wonen, terug naar het midden van het land. “Ik kon een baan krijgen in het Oosten van de provincie Utrecht als hoofdwijkverpleegkundige. Dat kwam goed uit. Ik had last gekregen van een hernia en was intussen geopereerd. Zwaar tillen zat er niet meer in.” Na 10 jaar wilde ik wat anders en kwam als hoofdwijkverpleegkundige bij Thuiszorg Gooi & Vechtstreek.

“In de jaren 90 veranderde er van alles. Er werden managers aangesteld die geen verpleegkundige achtergrond hadden. Dat vond ik geen goed plan. Men had toen het idee, dat is gelukkig achterhaald, dat een manager geen kennis hoefde te hebben van de inhoud. Maar hoe kun je managen als je geen vakinhoudelijke kennis hebt

van de zorg. Je kunt nooit mensen begeleiden in dit vak als je niet zelf met je poten in de modder hebt gestaan, daar ben ik van overtuigd.”

Socrates

Tot aan haar pensioen werkt Riet als stafverpleegkundige in het Gooi.

“Ik kreeg de opdracht om procedures en protocollen te maken. Ik kan goed schrijven dus dat paste mij wel. Privacy- en hygiëne richtlijnen te maken, protocollen rondom euthanasie, heel divers. Ik volgde politieke en vakinhoudelijke ontwikkelingen op de voet. Een leuke baan met veel vrijheid. Vroeger was er in de opleidingen en in het veld nauwelijks aandacht voor je eigen deskundigheidsontwikkeling. Je voerde uit en handelde in opdracht van de arts. Zo is observeren ontzettend belangrijk in ons vak. Ik herinner me nog goed de tijd dat de Gezinszorg en de Thuiszorg in het Gooi gingen fuseren.

“Je kunt nooit mensen begeleiden in dit vak als je niet zelf met je poten in de modder hebt gestaan.”

De mensen van de gezinszorg riepen: ‘Wij kunnen ook wel mensen verplegen en wonden verzorgen.’ Ik ben daar een tegenstander van. Je kunt misschien de handelingen wel, maar vooral het observeren van patiënten en kennis van ziektebeelden is belangrijk. Toen heb ik in een toespraak Socrates aangehaald, die zei namelijk: ‘Hoe meer je weet, hoe meer je er achter komt wat je niet weet. Als je weinig weet, dan weet je niet wat je niet weet.’ En dat zegt alles.”

Werkgroep

Riet zat als stafverpleegkundige een tijdje in een werkgroep van de Nationale Kruisvereniging. “Alles moest in die tijd anders. Men keek welke deskundigheid nodig was voor welke handeling. Om iemand te wassen bijvoorbeeld had je geen verpleegkundige nodig, dat kon een verzorgende doen. Daar was ik het heftig mee oneens: het gaat niet om de handeling maar om de patiënt. Het is wel even wat anders als je iemand wast met een gebroken pols die in het gips zit of iemand die terminaal ziek is. Dat zijn twee verschillende patiënten waar je een verschillende deskundigheid voor nodig hebt. Daar hadden ze nog nooit van gehoord. Opknippen van zorg in handelingen is krankzinnig, maar het

is wel gebeurd. Soms kwamen er wel drie of vier verschillende hulpverleners bij patiënten over de vloer. Te gek voor woorden. De politiek dacht dat het goedkoper zou zijn, maar dat was natuurlijk niet zo. Omdat Riet de standpunten van de organisatie niet vertegenwoordigde werd ze uit de werkgroep gehaald. “Er zat ook een man in de werkgroep die werkte bij het Ministerie van Volksgezondheid. Hij zat met open mond te luisteren, en wist van toeten nog blazen. En die mensen moeten dan de regels maken. Helaas is dat nog steeds zo. Ik vind het zo belangrijk om mensen uit de praktijk te betrekken als er beleid gemaakt wordt, en er dan uiteraard ook naar te luisteren.”

Janboel

Als het over gezondheidszorg gaat volgt Riet de ontwikkelingen nog steeds op de voet. Van ‘marktdenken’ moet ze niks hebben. Waar je als burger afhankelijk van bent mag je niet vermarkten vindt ze. “Dat geldt voor gezondheidszorg, onderwijs, wonen, openbaar vervoer en energie. Die vijf onderwerpen moet je bij de overheid laten. Helaas denkt het kabinet daar anders over en je ziet wat voor ellende er van komt.” Zo worden verpleegkundigen niet genoeg gewaardeerd, en krijgen ze nog steeds te weinig betaald volgens Riet. “Gezien het tekort aan verpleegkundigen moet de politiek over de brug komen met salarisverhogingen. In het OLVG werkte een arts die zei altijd: ‘Als artsen een dag staken gebeurt er niet zoveel, maar als verpleegkundigen een dag staken wordt het een janboel.’ Daar ben ik het grondig mee eens, want dat is in al die jaren nooit veranderd!” ■